

Kalliomaan sukuhaaran kirjailijakuulumisia – Mirkka Torikka

Hyssän suvusta löytyy paljon kulttuurin ”viljelijöitä” niin maalatussa taiteessa, käden taidoissa kuten veistämisessä ja puutöissä. Meillä on muusikoita ja laulun laulajia. Olemme osanneet kertoa tarinoita, jotkut ovat kirjoittaneet runoja ja joidenkin käsistä ja ajatuksista on syntynyt myös kirjoja.

Sain upean mahdollisuuden haastatella Mirkkaa ja uppoutua hänen ajatusmaailmaansa kirjoittajana, rehellisenä tositarinan kertojana erityisesti hänen viime vuonna ilmestyneestä kirjastaan *Rakas katastrofini* (WSOY, 2023)

On aika, että Mirkka kertoo itsestään, kirjoittamisesta, kirjasta ja kuulumisistaan.

Kuka on Mirkka Torikka os. Laine?

Olen jyväskyläläistynyt 45-vuotias kirjailija, toimittaja, blogisti sekä kasvatusalan ammattilainen. Tällä hetkellä olen töissä Diakonissalaitoksella, missä on mahtavaa saada tehdä monipuolisista työtä ihmisarvon puolesta ruohonjuuritasolta viestintään. Olen syntynyt Vammalassa, eli nykyisessä Sastamalassa, vaikkakin mieluiten sanon olevani Tyrväältä. Tyrvää kuulostaa arvokkaalta ja juurekkaalta.

Menin ensimmäisen kerran naimisiin 2003 ja jäin leskeksi 2013. Minulla on kaksi lasta, tänä vuonna 15 vuotta täyttävä tyttö ja 20 vuotta täytettävä poika. Menin uudelleen naimisiin vuonna 2019 ja uusioperheeseeni kuuluu mieheni Jari ja hänen kolme lastansa. Olen halunnut säilyttää edesmenneen mieheni Akin sukunimen yhteenkuuluvuudesta lasten kanssa, siitäkin huolimatta, että se rimmaa vähän liiankin hyvin etunimeni kaksoiskonsonanttien kanssa

Kerrotko, miten Sinulle syntyi ajatus oman blogin kirjoittamisesta ja mitä kirjoittaminen Sinulle merkitsee?

Olen kirjoittanut päiväkirjaa lapsesta lähtien. Kouluaikoina ihmettelin, kun muut tuskailivat kokeiden esseekysymyksiä. Minä ajattelin, että mitä enemmän tilaa vastaukselle oli annettu, niin sitä parempi, etenkin jos kysymys oli vaikea. Pohdiskelu, kyseenalaistaminen ja uudet näkökulmat olivat minulle helppo tapa tuottaa tekstiä tarvittaessa tyhjästäkin.

Muistan erityisen hyvin erään kerran, kun kirjoitin opiskeluaikana opettajalle pitkät perustelut siitä, miksi hänen esittämänsä parannusehdotus opinnäytetyöhöni ei ollut mielestäni validi. Yllätyin, kun opettaja oli perusteluni luettuaan yllättäen kanssani samaa mieltä ja kehui näkökantaani. Tuolloin tunsin ensimmäisen kerran sanojen voiman. Opin, että asioihin vaikuttaminen on mahdollista, kunhan ne osaa esittää oikein. Päädyin lopulta kirjoittamaan työkseni ja toimin päihdetyön tiedotuslehdessä päätoimittajana toistakymmentä vuotta.

Blogin kirjoittamisesta aloin haaveilla jo ensimmäisen blogien syntymisen aikaan joskus vuonna 2006. Elämäni oli kuitenkin tuolloin niin kaoottista, ettei mielenterveyden haasteista kärsivän mieheni omaishoitajana ja kotimme homeremontin keskellä sellaiselle jäänyt aikaa. Blogin pitäminen kaiken tämän rinnalla olisi ollut luksusta, josta pystyin vain haaveilemaan.

Blogit yleistyivät tuohon aikaan vauhdilla. Monet ensimmäiset alalle jalansijan saaneet onnistuivat tekemään bloggaamisesta myöhemmin itselleen hyvätuloisen ammatin. Tiedostan liiankin hyvin, että minä olisin voinut olla yksi heistä. Tunsin ja tiesin jo tuolloin jääväni ulkopuolelle jostakin itselleni hyvin luontevasta ja ominaisesta. Murheet olivat tuolloin suuremmat kuin luovuuden tyrehtyttäminen ja sain onneksi kuitenkin kirjoittaa työssäni jatkuvasti. Luotin siihen, että aikani blogistinakin tulisi vielä, vaikkakin viiveellä. Ja tulihan se.

Olen päätynyt vuosien mittaan olemaan eräänlainen oman elämäni kynäilevä Karpo. Inspiroidun inhimillisistä virheistä ja provosoidun epäoikeudenmukaisuuksista. Pyrin purkamaan stigmaa tabuaiheiden ympäriltä. Kirjoittamisesta on muotoutunut vuosien mittaan korvaamaton itseilmaisun muoto, jonka avulla pyrin helpottamaan ahdistusta, rentoudun ja saan oivalluksia sekä lohtua. Kun saan kaoottiset ajatukseni järjesteltyä loogisiksi lauseiksi, se lisää hallinnan tunnettani asiasta, johon en muutoin pysty vaikuttamaan.

Miten kirjasi Rakas katastrofini syntyi?

Blogiakin pidempään, olin haaveillut kirjan kirjoittamisesta. Nuorena rakastin notkua kirjastoissa. Ahmin Arto Mellerin ja kaimani Mirkka Rekolan runoutta. Kirjat tuoksuivat kiehtoville ja sanat siivittivät syvällisiin pohdintoihin.

Verbaalisesti lahjakas isäni puhui nuoruudessani usein kirjan kirjoittamisesta ja vaikka se verhoutuikin vitsailuksi milloin mistäkin, tämä kirjapuhe vahvisti haavettani. Muistan, kun opiskeluaikainen luokkakaverini kirjoitti valmistumisemme jälkeen kirjan. Olin vaikuttunut ja valtavan kateellinen. Ajattelin, että jos joku meidän luokaltamme kirjoittaisi kirjan, sen olisi pitänyt olla minä.

Tunsin suurta kutsumusta kirjailijaksi, mutta minulla ei ollut aihetta, enkä halunnut keksiä sellaista väkisin. Ajattelin, että aiheen pitäisi synnyttää minussa intohimoinen palo ja polte, koska uskoin vain silloin se voisi aidosti koskettaa myös lukijaa. En halunnut kirjoittaa vain kirjoittamisen vuoksi, vaan jonkin isomman asian puolesta. Tätä ajatusta vasten peilaten on paradoksaalisesti kiehtovaa, miten elämä lopulta ratkaisi sisältöpulmani tarjoilemalla katastrofia toisen perään.

Menetyksistäni tuli muusani. Aito hätä, hämmennys ja tarve tehdä hoitojärjestelmämme sekä oikeuskäytäntöjemme epäkohtia näkyväksi, vihdoinkin v. 2020 aloittamassani blogissani, se palveli omia tarpeitani, mutta sain kokea sen olevan myös vertaisille arvokasta. Saamani palautevyöry motivoi jatkamaan. Kirjoittamiselle syntyi isompi tarkoitus, kuin vain oma terapiani. Se oli koukuttavaa ja palkitsevaa puolin ja toisin. Koin voivani vaikuttaa asioihin ja läpivalaista omien haasteiden kautta yhteiskunnallisesti merkittäviä ongelmia.

Ensimmäisen elämänkerrallisen blogitekstini ”Kaikki rakkaat katastrofini” -perusteella WSOY kiinnostui tarinastani. Kun allekirjoitin kustannussopimuksen, koin, että kaikki koettu oli johtanut juuri tähän hetkeen. Koin, että minulle oli annettu mahdollisuus luoda menetyksillemme suurempi merkitys ja ymmärsin, että minun olisi kirjoitettava elämäni paras teksti. Tätä mahdollisuutta en saisi mokata. Ennen muuta kirjoitin kuitenkin lapsilleni, että he saisivat oppia tuntemaan isänsä minun näkökulmastani, jos minua ei enää olisi sitä heille kertomassa, sitten kun he ovat elämässään siinä vaiheessa, että isän historian yksityiskohdat alkavat kiinnostaa. En tiedä voiko kukaan koskaan täysin ymmärtää sitä, miten tärkeä tämä kirja projekti minulle on ollut. Se meni kahden vuoden ajan kaiken muun edelle.

Kirjasi Rakas katastrofini ilmestyi viime vuonna ja se nousi nopeasti kuunneltujen äänikirjojen kärkeen.

Rakas katastrofini (WSOY 3/2023) nousi tosiaan julkaisupäivänään äänikirjapalvelu BookBeatin kuunnellummuksi. Esikoiskirjani oli ilmestymiskuukautensa myydyin tietokirja sekä viime vuoden kuudenneksi kuunnelluin tietokirja Jenni Haukion sekä Tuomas Kyrön kaltaisten nimen vanavedessä. Kirja nyt alle vuodessa myynyt jo yli 25 000 kappaletta, mikä on todella iso määrä. Olen saanut vihdoinkin kokea tullee kuulluksi, mikä on luonut koetulle kärsimykselle valtavasti merkityksellisyyttä.

Onko kirjoittaminen helppoa vai vaikeaa?

Vaikka kirjoittaminen on minulle sinällään helppoa, kirjan kirjoittaminen oli paikoin myös hyvin haastavaa. Kirjailijan työ vaatii eristäytymistä ja se on hyvin yksinäistä. Kirjan eli yli 500 000 merkin kirjoittaminen loogisesti ja mahdollisimman koukuttavasti vaatii kärsivällisyyttä ja keskittymiskykyä, eikä minulla varsinaisesti ole siunaantunut kumpaakaan.

Yksi haaste on myös se, että kirjoittamisesta ei makseta palkkaa, vaan kirjailija saa ainoastaan tekijänoikeuskorvauksia teoksen myynnistä takautuvasti. Usein kirjan kirjoittamisen rinnalla onkin

tehtävä muita töitä. Kustannustoimittajani totesi, että etenkin tietokirjat kirjoitetaan useimmiten öisin ja oli oikeassa. Tämä johtuu toki ajanpuutteesta, mutta myös siitä, että kirjoittaminen vaatii valtavasti ajatustyötä. Usein juuri öisin aivot ovat taiteilijoilla herkimmillään. Kirjan kirjoittaminen on näin ollen siis myös valtavan väsyttävää.

Palkattomuuden ja työn raskauden vuoksi aiheeseen on oltava todella motivoitunut. Ja niin motivoitunut kuin olinkin, oli silti hetkiä, jolloin tunsin, etten mitenkään pystyisi saamaan kirjaa valmiiksi. Laajaa aineistoa tuntui välillä mahdottomalta hahmottaa ja hallita. Kiinnyin kirjoittamiini kappaleisiin ja masennuin aina, kun tekstiä oli pakko kiteyttää ja karsia. Sarkasmi on kirjoitettuna hyvin vaikea laji ja mustaa huumoriani jouduin vielä aivan loppuvaiheessakin editoimaan pois, koska kaikki raskaiden aiheiden välikevennykseksi tarkoittamat vitsini eivät auenneet koelukijoille.

Vaikeinta kuitenkin oli punnita vastuullisuuskysymyksiä monesta näkökulmasta ja pyrkiä minimoimaan väärintulkinnat, joskin tärkeä oli hyväksyä myös se fakta, ettei kaikkia lukijoita pysty ikinä miellyttämään. Tyytyväisin olenkin juuri siitä, että kirja tuntuu löytäneen oikean kohderyhmänsä ja valtaosa tuntuu ymmärtävän kirjan oikeat motiivit.

Vaikeaa on ollut myös hyväksyä se tosiasia, että niin kauan, kun ihminen kirjoittaa kirjoja tekoälyn sijaan, niihin jää aina myös virheitä. Kustantaja lohdutti, että virheet ovat inhimillisiä, eikä virheetöntä kirjaa ei ole kukaan vielä tehnyt. Sinuhe Egyptiläiseenkin on kuulemma jäänyt jopa asiavirheitä. Isoon aineistoon niitä jää väkisinkin, vaikka kirjan lukisi kuinka monta elävää ja koneellista oikolukijaa tahansa.

Ääni- ja e-kirjoihin virheet voidaan onneksi korjata, ja toki painettuunkin kirjaan, jos siitä otetaan lisäpainoksia. Silti muutaman kirjaan jääneen kirjoitusvirheen hyväksyminen otti koville. Kävin pitkään läpi ajatuskelaa, että kunpa vain olisin saanut viimeisellä tarkistusviikolla käyttööni tämänhetkiset voimani ja olisin jaksanut vielä kerran kahlata tekstin läpi. Tuskailin, kunnes mieheni Jari totesi, että eihän kestävyysjuoksijakaan voi katsoa kisasuoritustaan levättyään videolta ja ruoskia itseään siitä, että väsyi loppusuoralla. Äärimmäinen suoritus on tehty siinä hetkessä sen hetkisillä voimavaroilla. Se auttoi.

Kerrot kirjassasi vahvan naisen "taistelutarinan" ja puhut asioista kuten mielenterveysongelmista, avioliitosta niiden keskellä, talousongelmista -suoraan. Mikä antoi Sinulle voimaa rehellisyydessä?

Provosoidun teennäisyydestä ja asioiden kaunisteleemisesta etenkin, jos sen taustalla on häpeä. Voimaannun vaikeiden asioiden sanottamisesta. Kun sanon vaikean asian ääneen, tunnen saavani siihen edes jonkinlaisen otteen.

Joku saattaa kokea olevansa turvassa silloin kun on piilossa. Minä päinvastoin koen, että olen turvassa silloin, kun mitään ei ole piilossa. Ajattelen, että totuudella minua ei voi satuttaa ja siksi sanon usein ääneen myös asioita, jotka voivat toimia minua vastaan. Kun tiedän itse tarkoitukseni ja tavoitteeni, omatuntoni pysyy puhtaana. Jos valehtelee, niin pitäisi sitä paitsi olla hyvä muisti, ja minulla ei todellakaan ole. Rehellisyys on helpompaa.

Meillä saatetaan keskustella lasten kanssa esimerkiksi perhesurmasta sujuvasti arkiaskareiden lomassa. Olen halunnut viestiä, ettei mielensairauksissa ole mitään hävettävää ja että jos he vain

haluavat, niin kysyjille voi vastata reippaasti ja rehellisesti suoraan, että heidän isänsä teki itsemurhan. Eikä puheääntä tarvitse madaltaa.

Isäni on aina sanonut asiat hyvin suoraan, joten varmasti tavassani sanoittaa asioita on kysymys myös jonkinlaisesta mallioppimisesta. Suorapuheisuus ei ole ongelmatonta eikä se saa tarkoittaa oikeutuksen hakemista vihapuheelle, mutta parhaimmillaan se on hyvin voimaannuttavaa ja muistan nuorena ihailleeni isän rohkeutta. Myös sodassa lottana toimineen Elma-mummuni kasvatusta on ollut merkittävä voimanlähde. Kun riittävän monta kertaa lapsena kuulee olevansa Tyrvääläistä vahvaa tekoa, niin sitä alkaa omaksua sen olevan totta ja alkaa käyttäytyä sen mukaan.

Isältäni ja mummultani periytynyt huumori on myös ollut tärkeä voimavara kaikissa kriiseissäni. Akin kanssa etenkin musta huumori on ollut erityisen arvokasta. Aki opetti minut taistelemaan, mutta myös häviämään ja nauramaan häviöille. Vapaaottelijana Aki oli hyvä ottamaan kirjaimellisesti turpaan ja sitä taitoa olen symbolisesti tarvinnut minäkin. Akin omintakeinen huumori ja elämänkatsomus on antanut minulle eväitä toipua hänen kuolemastaan sekä antanut voimia taistella hometalohelvetissä hovioikeuteen, ja yhä eteenpäin. Katastrofieni karnevalisointi huumorin keinoin on auttanut heikentämään niiden ahdistavaa otetta.

Mitä Sinulle ja lapsille nyt kuuluu?

Kiitos oikein hyvää. Poikani kotiutui juuri armeijasta alikersanttina ja on nyt Japanissa. Hän on itseopiskellut Japanin kieltä ja kulttuuria jo pitkään. Tyttöni aloitti juuri rippikoulun. Oikeustaisteluni vanhan kotitalomme ostajan kanssa jatkuvat yhä, mutta kaikkea koettua vasten peilaten tässä on onneksi karaistunut sen verran, että osaan laittaa asiat perspektiiviin. Toivon, että tänä keväänä vihdoinkin tämä farssi vihdoinkin taputeltaisiin päätökseensä ja pääsisimme molemmat jatkamaan elämiämme.

Onko Sinulta tulossa uutta kirjaa?

Olen saanut Suomen Tietokirjailijat ry:ltä apurahan uudelle kirjalleni *Positiivinen vereni*, joka kertoo Hiv-positiivisen äidin tarinan rohkeasti omilla kasvoillaan, jotta sairaus voisi vihdoinkin normalisoitua. Hiv on muuttunut krooniseksi sairaudeksi jo aikaa sitten, mutta viruksen stigma on unohdettu purkaa. Etsin parhaillaan tälle aivan poikkeukselliselle kirjalle kustantajaa, mikä ei ole etenkään näin vaikea aiheen kanssa helppoa. Kirja-ala on kriisissä ja olen kuullut, että karkeasti tuhatta lähetettyä käsikirjoitusta kohden yksi saa kustannussopimuksen. Apurahan saaminen oli kuitenkin valtava erävoitto ja vahva kirja-alan asiantuntijoiden kannanotto aiheen tärkeydestä.

Aihe on myös hyvin ajankohtainen. Viime vuonna Hiv-tartuntoja todettiin ennätyselliset 273, koska Ukrainan sodan vuoksi Suomeen saapui paljon Hiv-positiivisia pakolaisia. On huolehdittava, että he uskaltavat ottaa yhteyttä terveydenhuoltoon. Osa pelkää, että heidät karkotetaan maasta tai he eivät pääse töihin, jos Hiv paljastuu. Tein Hiv-viruksesta aikoinaan lopputyöni vuosituhannen vaihteessa ja olen sittemmin haastatellut useita hiv-positiivisia, mutta aina anonymisti. Nyt on aika muuttaa kaavaa. Suhtaudun aiheeseen intohimoisesti ja koen vahvasti, että käsissäni on arvokas tarina, joka ansaitsee tulla kerrotuksi ja jonka puolesta olen valmis taistelemaan.

Miten näet koti- ja sukutaustasi merkityksen kirjoittamiselle, omalle elämällesi ja lapsillesi?

Tätä tulikin jo aiemmissa kysymyksissä sivuttua jonkin verran. En itse asiassa tiedä onko suvussamme ollut varsinaisia kirjailijoita isäni puolelta, mutta tosiaan isäni on ainakin verbaalisesti lahjakas. Muistan nuoruudestani, ajalta ennen kännyköitä, hänen tapansa kirjoitella meille lapsille hauskoja viestilappuja keittiön pöydälle. Olen säästänyt niitä tähän päivään saakka.

Muistan eräänkin, missä luki: *"Neiti Mirkka Laine, Muista aina kun palaat öisiltä retkiltäsi, nuoruuden seikkailunhohtoislta poluilta, että täällä on lämmin kotiliesi odottamassa. Tai no, eihän meillä mitään liettä varsinaisesti ole, kuten fiksuimmat meistä ovat saattaneet huomata. Mutta on meillä uusi CD-soitin ja äitimuori, joka valvoo ja odottaa, levottomat kädet kutovat sukkaa ja silmät, nuo alati vilkkaat okulaarit katsovat perjantai-illan elokuvaa. Minä tässä kirjoittelen ja mietin elämän syviä sinisiä ajatuksia, joita minulla on kahdeksan. Hyvää yötä, sillä yötä ei edes hallitus voi meiltä viedä."* (Keijo Laine)

Ehkä näistä kielikuvista, elämän syvistä sinistä ajatuksista jotain jäi kytemään. Muistan ainakin opiskeluaikoinani kiintyneeni kovin Jarkko Laineen runokokoelmaan nimeltä *Savukkeen sininen ajatus*. Elma-mummuni on kirjoittanut minulle muistoja ylös ajalta, jolloin hän hoiti minua lapsena vanhempieni ollessa töissä. Kaunokirjoituksensa sekaan hän on liimannut kiiltokuvia. Nämä ruutupaperille askarrellut päiväkirjat ovat arvokas aarre.

Kirjat säilövät arvokasta ajankuvaa ja taltioivat tarinoita sukupolvelta toiselle. Tuntuu yhä upealta, että olen saanut mahdollisuuden jättää kirjan muodossa tällainen jälki tähän maailmaan.

Kiitos Mirkka, että saamme jakaa tämän sukulaisille, Hyssäläisille. Tarina ottaa mukaansa, samoin tämä haastattelu. On valtavan tärkeää, että puhutaan, kirjoitetaan ja jätetään jälki toisen elämään.

Elma- mummu olisi ylpeä Sinusta, menestystä ja iloa uuteen kirjaprojektiin

Toimittanut: Tiina Rajala (Kalliomaan sukuhaara) sukuseuran hallituksen puheenjohtaja